

Krøniken om Lænken

Af Henrik Risegaard Jensen

Af Henrik Risegaard Jensen

Medlem af Rødovre Lænken

Konsulent for Rødovre Lænkens bestyrelse

Medlem af Landsforeningens udvalg af pårørende og misbrugere

Tidligere medlem af Landsforeningens PR-udvalg

Tidligere redaktør af Nyt fra Lænken

Landsforeningen Lænken kunne den 3. oktober 2004 fejre 50 års jubilæum. Foreningens medlemsblad "Nyt fra Lænken" bragte i 2005 nogle artikler, som fortalte lidt om Landsforeningens historie. Artiklerne gengives her samlet lettere redigeret.

Landsforeningen Lænken 2009

Krøniken om Lænken

Træk af Landsforeningen Lænkens historie I

En landsforening dannes

Landsforeningen Lænken har den 3. oktober 2004 fejret i 50 år. Det er mange år, ja en generation. I dag vil de fleste derfor nok anse organisationen Lænken som en selvfølge uden at man tænker så meget over, hvordan det egentlig startede. Nyt fra Lænken vil i nogle artikler fortælle lidt om Landsforeningens start og virke i håb om, at det kan være med til at fastholde forståelsen for vigtigheden af, at Landsforeningens arbejde kan fortsætte i lang tid fremover til gavn for alkoholmisbrugere og deres pårørende.

Behandling af alkoholmisbrug før 1948

Kendskabet til alkohol og dens virkninger strækker sig langt tilbage i historien. I Ægypten kendte man til vinfremstilling længe før Kristi fødsel, og så tidligt som i det 2. århundrede efter Kristus, gjorde en kendt romersk retslærd, Domitius Ulpianus, sig til talsmand for, at ”drankere skulle behandles som mennesker”.

Herhjemme udsendtes der allerede i 1556 et skrift om alkoholspørgsmålet. I 1661 udsendte Frederik den III det første danske forbud mod brændevinsbrænding af visse kornsorter. Afholdsbevægelsen kom tidligt med, allerede i 1840 stiftede den første danske afholdsforening. I begyndelsen af det 20. århundrede vedtog man en lov indeholdende visse begrænsninger ved handel og udskænkning af stærke drikke, ligesom man i 1917 vedtog en høj beskatning af alkohol. Både den kraftige alkoholbeskatning og bærerlovreguleringen greb regulerende ind i forbruget, især beskatningen havde en ikke ringe virkning

Sidst i 1920'erne havde dannet sig en lille gruppe af alkohollidende under navnet ”Frimændene”. Gruppen bestod af intellektuelle – bl.a. Aksel Sandemose og Tom Kristensen (kendt for romanen: Hærværk), som gensidigt støttede hinanden i beslutningen om ikke at ville drikke alkohol mere. Sammenslutningen varede dog mindre end et år og satte sig ikke dybere spor.

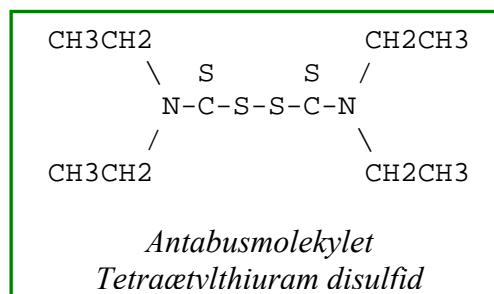
For den alkohollidende blev der ikke gjort meget i Danmark. På medicinstudiet lærte de studerende intet om årsagen til alkoholisme. Derimod lærte man skrumpelever, delirium tremens og andre virkninger af kronisk overmål af alkoholforbrug i slutstadiet, hvor der ikke længere var noget at stille op. Man hørte intet om det, der kunne bringe mennesker til at drikke på trods af al fornuft og trække dem socialt, økonomisk og helbredsmæssigt ud på et skrålplan. Sagkundskaben mente, at det nok skyldtes en svag karakter, og det havde man at rette sig efter. Lægerne gjorde intet for at forhindre alkoholmisbruget, hvilket heller ikke kunne lade sig gøre dengang.

Direkte forsøg på afvænnning blev forsøgt gennem anbringelse på afvænningshjem eller anstalt, men interneringen havde kun enkelte positive resultater. De fleste vendte tilbage til samme miljø, mange endnu dårligere rustet til at tage kampen op mod vanskelighederne. Først ved socialreformen i 1933 fik man nogle faste regler om behandlingen af alkohollidende. Der indledtes et samarbejde med private afholdskredse til iværksættelse af de i loven skitserede anbringelses- og behandlingsmuligheder. Arbejdet byggede hovedsageligt på en moralsk og religiøs påvirkning. Ved udskrivningen var der i de fleste tilfælde ikke sket nogen ændring i patientens tilstand, idet de fysiske, psykiske og sociale problemer, som man mente var medvirkende til alkoholisme, stadig eksisterede, når patienten vendte tilbage til sit eget miljø. De allerfleste fik hurtigt tilbagefald. Enkelte alkohollidende blev behandlet på sindssygehospital eller psykiatrisk hospitalsafdeling, men en sådan indlæggelse kunne først finde sted på et ret fremskredet tidspunkt af patientens sygdom. En overgang prøvede man at hjælpe de alkohollidende ved hjælp af den såkaldte aversionskur, dog uden større resultater.

Fra kemisk tilfældighed til en forening

Antabus opfindes

I 1944 eksperimenterede farmaceuten Jens Hald og lægen Erik Jacobsen med stoffet tetraætylthiuram disulfid for at finde en effektiv behandling mod indvoldsorm. Det pågældende præparat havde langt tidligere med held været anvendt mod fnat. Efter de forberedende dyreforsøg prøvede laboratoriepersonalet at smage på stoffet, hvilket var ganske sædvanligt. Det skete der imidlertid ikke noget ved. Ved en efterfølgende frokost fik de det underligt. De så på hinanden og opdagede, at de var blevet ekstremt røde i ansigterne. Det prikkede i huden, hjertet bankede unaturligt hurtigt, og de fik kvalme og hovedpine. I første omgang gav symptomerne ikke mistanke til disulfiden. Det var først, da historien gentog sig efter en anden frokost, de kom på den tanke, at der måske var en sammenhæng mellem indtagelsen af disulfid og den øl, de havde fået til frokosten. Efter nogle forsøg blev de klar over, at selv små mængder af alkohol – f.eks. alkoholemængden i et glas øl – havde en ejendommelig og ubehagelig virkning i forbindelse med tetraætylthiuram disulfid. Stoffet blev senere kaldt for Antabus.

Man skulle nu tro, at de to videnskabsmænd straks ville udnytte den guldgrube, de ved dette tilfælde havde opdaget. Men sådan skete det ikke. Opdagelsen blev ikke i første omgang sat i anvendelse i forbindelse med behandlingen af alkoholmisbrug. Det hang sammen med, at det var den almindelige opfattelse, at alkoholisme var udryddet i Danmark, efter man i årene 1917-18 satte skatten på brændevin op, så prisen steg fra 1 kr. til 11 kr. pr flaske. Indlæggelserne på Københavns Kommunehospital af delirium tremens faldt som følge heraf til nul. Dette resultat stillede man sig tilfreds med, men indgrebet betød blot, at man havde forhindret den gruppe svage sjæle, der satte økonomien højere end alkoholvirkningen, i at tulle sig med spiritus. Tilbage var der nogle, som blev ladt i stikken. Det var dem, hvor alkoholtrangen var så stærk og tvingende, at den skubbede alt andet til side: familie, forudseenhed, økonomi og job, selv om man var klar over situationen – endog under alkoholpåvirkning. Det var dem man senere kaldte alkoholikere. Man syntes dengang, at det var håbløst at hjælpe disse mennesker. Lægerne havde

ingen midler, og selvretfærdige mennesker talte om den dårlige karakter, hvis de da ikke ligefrem kaldte dem ved smædeord, som ”fyldebøtte” eller ”drukkenbolte”. Ingen ville erkende, at det drejede sig om en skæbnesvanger indbygget abnormitet hos disse mennesker, som man med stor ret kunne kalde patienter.

Den videnskabelige nysgerrighed fik Hald og Jacobsen til at undersøge det mærkelige stof nærmere, men da de ikke gjorde nogen særlige fremskridt, gik forskningen i stå. Det skulle imidlertid være et besynderligt sammenbrud 2-3 år senere, som skulle sætte skub i udviklingen. Studenterforeningen i København plejede hver lørdag at have store møder med foredrag, politiske diskussioner osv. Kendte personligheder såsom Kaj Munk, Statsminister Stauning og mange flere var blandt tidens store talere. I oktober 1947 skete det, at den annoncerede taler var blevet syg. Gode råd var dyre, for hvem kunne man få fat på med så kort varsel? Efter at have ringet rundt flere steder, nåede man til Erik Jacobsen. Han ville gerne hjælpe foreningen ud af kniben. Han havde lige skrevet en bog, der skulle lære folk at omgås alkohol på en fornuftig måde. Så hvad var mere nærliggende, end at emnet omhandlede alkohol?

*Professor, dr. med.
Erik Jacobsen*

En stor forsamling af journalister og oplagte tilhørere i Studenterforeningens store sal blev vidne til et muntert foredrag uden prædiken om afholdenhed. Erik Jacobsen fortalte, at de fleste mennesker forbandt brugen af alkohol med fest og glæde, men det kunne så sandelig også være anderledes. Han fortalte bl.a. om en læge i Canada, som havde indført aversionskuren. Alkoholikerne skulle som led i kuren have alt det alkohol, de ville drikke, samtidigt fik de et brækmiddel. Til sidst blev det sådan, at de ikke kunne lade være med at brække sig bare ved synet af en flaske, eller hvis de lugtede til den. Derefter talte Jacobsen ikke mere om alkoholisme, men causerede over de sædvanlige følger ved indtagelse af alkoholiske drikke i form af promiller og løsnede hæmminger.

Foredraget blev refereret i pressen under overskriften ”Vidunderkur mod alkoholisme”. Det var kun historien om aversionskuren, der blev omtalt, og i løbet af den følgende uge blev Jacobsen bombarderet af henvendelser fra mennesker, der så kuren som deres sidste udvej for at blive løsrevet fra alkoholen. Erik Jacobsen blev nu klar over, at det var en misforståelse, at der ikke i Danmark fandtes alkoholikere, der ønskede at blive hjulpet.

Da han som læge meget gerne ville hjælpe disse mennesker, men ikke havde erfaring på dette område, rettede han henvendelse til lægen Oluf Martensen-Larsen, som han vidste havde alkoholikere i behandling. Martensen-Larsen fortalte, at aversionskuren ikke virkede godt nok, hvorfor han havde opgivet metoden. Jacobsen oplyste ham om virkningerne af det stof, han og Hald havde opdaget. Det var Martensen-Larsen meget villig til at afprøve.

*Læge Oluf
Martensen-Larsen*

I slutningen af 1947 fik Martensen-Larsen en portion tabletter med præparatet, som han gav nogle af de patienter, han havde i behandling for alkoholmisbrug. Da der var gået et stykke ind i januar 1948 gav Martensen-Larsen en tilbagemelding til Jacobsen og Hald. Over halvdelen af hans patienter havde holdt sig ædru gennem helligdagene, hvilket ikke var sket for dem i lang tid. Man var nu klar over, at der for alvor skulle følges op på resultaterne af forsøget. Martensen-Larsen skulle have yderligere erfaringer med præparatet, som også skulle forbedres. Endvidere var man nødt til at finde ud af, hvorfor stoffet virkede som det gjorde, før man kunne fortsætte med at bruge det.

Efter en kort videnskabelig forskning var man i maj 1948 blevet klar over, at antabus ikke i sig selv var giftigt eller blev giftig ved tilsætning af alkohol, men derimod ændrede på organismens forbrænding af alkoholen således at der i stedet skete en ophobning af et ubehageligt virkende stof, som kaldes acetaldehyd.

Martensen-Larsen havde i mellemtiden arbejdet videre med sine patienter. Til trods at forsøget foregik i hemmelighed, var resultaterne gået fra mund til mund mellem patienterne, hvorved der skete en enorm stigning i patientantallet. Man måtte nu revidere sin opfattelse af alkoholismen i Danmark. Dels så det ud til at være langt flere alkoholikere i samfundet, end man troede, og dels at der var en udbredt interesse blandt patienterne for at komme deres misbrug til livs.

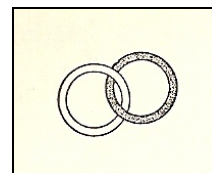
Succesen var ikke uden menneskelige omkostninger. Den første af Martensen-Larsens patienter, der prøvede antabus, blev fuldstændig tørlagt og kunne snart tage del i dagliglivets funktioner. Desværre kunne patientens hustru ikke klare den store omvæltning, hvorfor hun senere begik selvmord.

*Glas med
Antabus anno
1954*

Den første forening

Man var imidlertid blevet klar over, at antabus ikke i sig selv var nok. Hvis ikke patienterne samtidigt blev støttet og behandlet på anden måde, ville det hele være forgæves. Fra Anonyme Alkoholikere - afdelingerne (A.A.) i Sverige og Norge blev man bekendt med, hvordan de alkohollidende sluttede sig sammen i grupper, og hvordan de gensidigt støttede hinanden. Derfor opfordrede Oluf Martensen-Larsen på et møde med et antal af sine patienter i 1948 at nedsætte et udvalg på 10 mand, som kunne udarbejde nogle rammer for dannelsen af en patientforening. Resultatet af overvejelserne blev, at man på et møde i Zoologisk Haves restaurant den 25. august 1948 stiftede foreningen Ring i Ring.

Ring i Ring logo

Det var Oluf Martensen-Larsens opfattelse, at der var vigtigt for misbrugerene at nå frem til en erkendelse af, at det ikke længere var muligt for den pågældende at nyde spiritus med måde. Medlemmerne havde en anden mening og fik gennemtruffet en slags fælles aftale om at holde ferie fra antabussen omkring højtiderne og familiefesterne. Virkningerne heraf udeblev ikke. Det afstedkom adskillige "vandgange" - også inden for bestyrelsen. Den divergerende holdning til brugen af alkohol affødte tillige stridigheder inden

for foreningen, hvilket medførte andre ”vandgange”, dvs. at medlemmet faldt ukontrolleret tilbage i alkoholmisbrug.

Først i 1949 da Ring i Ring fik en stærk personlighed som formand, blev der skabt stabilitet foreningen.

I juni 1949 fik foreningen sit første kontor i Skindergade 32. Fra november samme år afholdte man ugentlige møder i ”Dansk Folkeferies” lokaler på Vesterbrogade 41. Møderne blev i april 1951 flyttet til Nørre Søgade i Arbejdernes Læsesals lokaler, hvor man oprettede lægekonsultation om onsdagen mellem kl. 17 og kl. 19. I oktober 1951 stillede Københavns kommune en bygning på Blegdamshospitalet til rådighed for ambulatorievirksomheden. De følgende 8 år blev den mest aktive periode i foreningens historie, med stadig stigende tilgang af nye brugere. Tilgangen var så stor, at folk måtte vente i mange timer, før de kom i konsultation. De sidste blev først ekspederet over midnat. I februar 1959 skulle Blegdamshospitalet bruges til andre formål, og foreningen måtte vige. Københavns kommune viste sig atter imødekomende, idet man havde renoveret nogle lokaler i Linnésgade, som blev overdraget til foreningen.

*Lægekonsultationen i
Linnésgade 6, København
1971*

Flere foreninger og en landsforening

I begyndelsen var der kun en afdeling i København, men i de følgende år dannedes flere afdelinger rundt om i landet. I 1953 var der afdelinger i København, Birkerød, Næstved, Rønne, Grenå, Aarhus, Randers og Aalborg.

Man fandt nu tiden inde til at styrke foreningens virke på landsplan. På et fællesmøde i Grenå samme år blev det besluttet at nedsætte et udvalg til at se på mulighederne for at danne en landsforening, som kunne medvirke ved oprettelse af nye afdelinger og repræsentere foreningens synspunkter ved forhandlinger med de af socialministeriet nedsatte kommissioner, der undersøgte mulighederne for en mere effektiv behandling af alkoholisme.

Grenå-udvalgets forberedende arbejde bar frugt, idet Landsforeningen Ring i Ring kunne holde sin stiftende generalforsamling den 3. oktober 1954.

I 1962 ændrede Landsforeningen navn til Lænken. Baggrunden herfor vil fremgå af det følgende.

*Carl W. Jensen
landsformand fra 1954-1957*

-oOo-

Træk af Landsforeningen Lænkens historie II

Navneskift og ambulatorier

I hele Lænkens levetid har idéer om hvad der var bedst for organisationens medlemmer - misbrugerne af alkohol - givet anledning til uro i de lokale afdelinger og dette har påvirket Landsforeningens arbejde. Den største krise fandt sted i slutningen af 1950'erne og førte til, at organisationen blev tvunget til at skifte navn.

Indre stridigheder

Den nyskabte landsforening skulle nu gå en vanskelig tid i møde. Det var ikke bare opgaven med at skabe det økonomiske grundlag for at få tingene til at hænge sammen - herunder at skaffe de nødvendige midler til driften af de allerede etablerede ambulatorier, der voldte problemer. Også interne stridigheder blev en stenet vej at betrede for Landsforeningen.

I bestræbelserne på at få Landsforeningen til at stå organisatorisk stærkt, forsøgte man at harmonisere afdelingernes vedtægter med Landsforeningens. Det skulle hurtigt vise sig at blive en vanskelig affære. Det skyldtes - kort fortalt - særdeles divergerende meningsudvekslinger i opfattelsen af patientforeningens rolle i behandlingsarbejdet. Landsforeningen så det som sin opgave at indpasse foreningsarbejdet i den lægelige og sociale bistand. Københavnerafdelingen ville derimod fremhæve foreningsarbejdet på bekostning af ambulatoriarbejdet.

Moderforeningen Ring i Ring, København, havde særdeles gode kort på hånden. I 1953 havde afdelingen - i eget navn - anmeldt "Ring i Ring" til Foreningsregisteret. Dermed stod Københavner-afdelingen stærkt i diskussionen om tilhørsforholdet til navnet Ring i Ring, og det brugte man i forsøget på at presse sine synspunkter igennem med.

Disse interne uoverensstemmelser forårsagede, at ansøgninger mv., som behandlede i ministerierne - i særdeleshed i indenrigsministeriet, blev forsinkede, således at Landsforeningen tabte 8.500 kr. om måneden. Ministeriet begrundede sin handlemåde med henvisning til, at uroen indenfor Ring i Ring var for stor til, at man turde efterkomme nogen ansøgning om støtte til centralledelse.

På repræsentantskabet i maj 1961 besluttedes det at ekskludere Ring i Ring, København, i et forsøg på at skabe stabilitet i Landsforeningens virksomhed. Afdelingen svarede igen ved i august 1961 at indstævne Landsforeningen Ring i Ring ved Østre Landsret med påstand om, at Landsforening frakendtes retten til at benytte navnet "Ring i Ring". Den 29. juni 1962 gav Østre Landsret Københavnerafdelingen medhold.

Landsforeningen gik herefter i tænkeboks for at overveje konsekvenserne af dommen til. Man besluttede, at man ikke ville appellere, dels ville det koste mange penge, dels skulle de københavnske afdelinger under alle omstændigheder skifte navn, og dels ville man ved appellen kun opnå en udsættelse af navneskiftet.

Allerede før Østre Landsrets dom anede man, hvad udfaldet ville blive. Mange muligheder for et andet navn havde derfor været under overvejelse. Et navn, som f.eks. "Ring", måtte forkastes, da det lå for tæt på det oprindelige navn, og man ville ikke risikere en ny retssag. Hertil kom, at dette navn allerede var registreret til forsikrings-sammen-slutningen af københavnske lærere og lærerinder. Man søgte at finde en betegnelse, som fulgte Ring i Ring-navnet op, og standsede ved betegnelsen "Lænken". På et møde den 3. juli 1962 enedes man om at foreslå dette navn. Også en tillægsbetegnelse var under debat, hvorunder landsforening, rigsforbund, rigsforening eller lignende kom på tale, men man udsatte dette spørgsmål til det kommende ekstraordinære repræsentantskabsmøde.

Man var klar over, at et navneskift kunne have negative og positive sider. De negative var for det meste nok af følelsesmæssig karakter, idet man havde oparbejdet en forbindelse til navnet Ring i Ring, og mange havde knyttet sig til selv navnet. Selvom man ikke ønskede at undervurdere dette forhold, så lagde man vægt på, at det i højere grad foreningens arbejde end foreningens navn, der var det største aktiv i samarbejdet med offentligheden. Set i relation til den almindelige ændring i foreningens struktur, som var en følge af bl.a. den nye alkoholikerlovgivning, var der gode muligheder for at indarbejde et nyt navn.

Lænken

På det ekstraordinære repræsentantskab i København den 9. september 1962 blev det vedtaget, at landsforeningen Ring i Ring skiftede navn til Landsforeningen Lænken med virkning fra den 15. oktober 1962.

Der herskede i begyndelsen en frygt for, at bevægelsen blev revet midt over, men det skete ikke. Kun få afdelinger faldt fra, og arbejdet kunne fortsætte som hidtil. I den første tid bestod organisationen af afdelinger med navnene Lænken (i Københavnsområdet) og Ring i Ring (uden for København), men meget hurtigt antog afdelingerne uden for København lænkenavnet. Også Centralkontoret for (Ring i Ring) ambulatorierne ændrede navn.

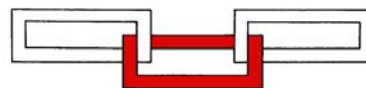
De tilbageværende Ring i Ring-afdelinger fortsatte deres egen kurs under Landssammen-slutningen "Ring i Ring", som i øvrigt blev stiftet i 1962.

Hvorfor valgte man navnet "Lænken" ?

I en pressemeddelelse af 9. november 1962 om navneskiftet forklarede man om årsagen til, at repræsentantskabet tilsluttede sig betegnelsen "Lænken". Det var ønsket om at anvende en betegnelse for alkoholikerarbejdet, som i forvejen var kendt og anvendt i behandlingsarbejdet i Skandinavien. I Sverige anvendtes navnet af de to store foreninger: "Sällskapet Länkarna" og "Länkens Kamratförbund", og Landsforeningen ville optage et snævert samarbejde med disse to organisationer, et samarbejde, som man meget gerne så udvidet til også at omfatte de øvrige nordiske lande, således at de skandinaviske alkoholikersammenslutninger på en mere effektiv måde end hidtil gennem fællesop-træden kunne være med til at præge behandlingsvilkårene for skandinaviske alkoholikere. Denne tanke søgtes yderligere udbygget ved det internationale alkoholikerstævne, som Landsforeningen Lænken havde planlagt til afholdelse i påsken 1963.

Logo

Efter navneskiftet måtte Landsforeningen og de hertil knyttede afdelinger have et nyt logo. Man valgte et symbol med tre firkantede led, der griber ind i hinanden, som en kæde.

Lænken's logo anno 1963

Hvornår det præcist blev besluttet at anvende dette symbol, og hvad tanken bag udformningen har været, vides ikke. Antageligt har man også her skelet lidt til Sverige, idet Sällskapet Länkana også har benyttet sig af et kædemotiv. Noget må man dog have haft i tankerne, da man gjorde det midterste led rødt og de to tilstødende led hvide

Ældre lænkekammerater har givet deres bud, hvad logoet skulle stå for. Nogle har forklaret, at de tre led skal symbolisere den kæde, der betegner sammenholdet mellem medlemmerne. Andre fortæller, at de har hørt, at det ene led symboliserer alkoholen, det andet led familien og det tredje led, som er i midten, er misbrugeren. Andre igen opfatter symbolet på samarbejdet mellem Lænken, Ambulatorierne og brugeren.

I Nyt fra Lænken nr. 3 for 1983 omtalte medlem af Landsforeningens bestyrelse, Kaj Jensen, lænkeemblemet, hvor de tre lænkeled indgik. Han forklarede, at emblemet stod for *ærlighed, troværdighed og samhørighed*. Han opfordrede derfor, at man skulle bære sin nål med ære.

I 1996 fik Lænken det kendemærke, som vi kender i dag. Da man skulle til at designe logoet, undersøgte man, om der fandtes nogen registrering af mål og udseende af det gamle logo. Det gjorde der besynderligt nok ikke. Man skulle ellers tro, at den daværende bestyrelse i Landsforeningen havde lært, hvilken betydning og hvor vigtigt det var at bringe registreringen i orden for at kunne gøre sine rettigheder gældende. Det skal bemærkes, at Landsforeningen Lænkens ejerskab til det nye logo nu er behørigt registreret.

Lænkens nuværende logo

Ambulatorievirksomhed

De professionelle

I de første år var foreningen uden lægelig assistance, men i 1949 trådte lægen Kaj Alstrup ind i foreningens arbejde. Kaj Alstrup var en entusiastisk læge, som havde en særlig evne til at møde og forstå de alkoholikere, som søgte hjælp. I de ti år Kaj Alstrup kom til at virke for Ring i Ring, kom han til at stå som indbegrebet af Ring i Ring overfor offentligheden, idet han med sine indlæg i dagspressen og lægelige indslag i debatten om alkoholmisbrug skabte stor opmærksomhed. Fra januar 1950 fungerede dr. Alstrup og et par socialrådgivere som rådgivere for foreningen. I 1951 oprettede man et rådgivningskontor, hvor der var lægelig konsultation en gang om ugen ved dr. Alstrup. Som det opofrende menneske han var, arbejdede han vederlagsfrit som Ring i Rings læge med en ugentlig konsultation.

Ring i Ring kæmpede en fortvivlet kamp for at få det økonomisk til at løbe rundt. Kontingent og indsamlinger fra medlemmer gav en del, men var slet ikke tilstrækkeligt. Det var begrænset, hvor meget brugerne kunne afse, fordi de selv skulle have deres egen

økonomi saneret, og samtidigt kostede kontaktarbejdet en del, enten i form af tabt arbejdsfortjeneste eller kørsel til medlemmer, der havde behov for kontaktbesøg. Fra myndighedernes side fik man mange anerkendende ord, men det lå småt med at yde økonomisk støtte til foreningens arbejde.

Først i 1955 fik man indsamlet så mange penge - bl.a. fra tilskud fra Københavns kommune - at Kaj Alstrup kunne knyttes til foreningens ambulatorium som betalt halvdagslæge, samtidigt med at socialrådgiverne fik løn. Og han fik travlt, for tilgangen af nye patienter var overvældende. Konsultationstiden var ofte fra kl. 16.00 til kl. 6-7 om morgenen. Kaj Alstrup arbejdede i Ring i Ring, indtil han trak sig tilbage i 1959.

Læge Kaj Alstrup

En af de patienter, der mødte til behandling i ambulatoriet var den 61 årige skærslipper Alf Svendsen. Han havde tidligere haft mange forskellige jobs, f.eks. havde han været springrytter, domptør, handelsmand, sadelmager og staldmester. Men de sidste 13 år før han kom i ambulatoriet havde han været på valsen som skærslipper og vagabond. En dag i september 1954 satte Alf Svendsen sig ind på værtshuset "Det skæve hjørne" i Svendborg. Han havde solgt sin slibebeør "Sølvpilen", som han havde fremstillet under et ophold på en arbejdsanstalt i begyndelsen af 1950'erne. For de penge han fik for børen, kunne han købe øl og brændevin på værtshuset. Han drak formentlig ikke hele proventet op, for om aftenen tog han toget til København, hvor han tog hen på "Himmel-ekspressen" for at bede om socialhjælp. Det tilstod man ham, dog med den betingelse at han ville tage antabus. På den måde fik han anvist vejen til lægekonsultationen i Ring i Rings rådgivningskontor. Det blev samtidigt Alf Svendsens første skridt ind i samfundet igen. Han blev meget hurtigt kontaktsmand i foreningen, som var knyttet til ambulatoriet, og han blev også medlem af bestyrelsen. Nogle år senere kunne han starte en butik, hvor han solgte kul, kartofler, øl og vaskemidler. Han tjente ikke meget, og der blev ikke råd til mad hver dag, men gennem arbejdet med andre alkoholisbrugere, fik han indhold i tilværelsen. Alf Svendsen sagde bl.a. til Information den 23. marts 1957: "Selvom jeg har fået fattighjælp, fik jeg alligevel borgerskab (Næringsbrev)". Endvidere forklarede han: "I foreningen hjælper og opmuntrer vi hinanden. Fortæl Deres læsere, hvor meget det betyder."

Loven om sygehusvæsenet

Spørgsmålet om en mere effektiv behandling af alkohollidende havde siden 1948 været drøftet i flere kommissioner nedsat af socialministeriet. Man kendte antallet af alkohollidende i Danmark, men erfaringerne fra de eksisterende ambulatorier viste, at der var et betydeligt antal i befolkningen. Det stod klart for enhver, at der måtte en radikal ændring til, så der var større og bedre muligheder for at komme i behandling, ligesom en opfattelse af alkoholismens karakter var nødvendig. Landsforeningen Ring i Ring gjorde sine synspunkter gældende overfor kommissionerne, og bestræbelserne forblev ikke resultatløse.

I april 1958 blev der afgivet en betænkning angående behandling af og forsorg for alkohollidende. Betænkningen førte til to love.

Ændringen af lov om sygehusvæsenet skabte udmærkede, økonomiske og organisatoriske muligheder for en effektiv behandling og kom til at danne et godt grundlag for Ring i Rings hjælpearbejde, idet loven åbnede mulighed for oprettelse af ambulatorier på privat basis med fuld offentlig støtte. Hovedvægten skulle lægges på ambulatortil behandling. Ambulatorier var offentlige behandlingssteder og skulle modtage alle uanset bopæl, og der krævedes ikke henvisning fra læge. Endvidere skulle behandlingen være gratis for alle. Ministeriet opfordrede i cirkulæret til loven, at lægerne samarbejdede med en patientforening og burde henvise patienter hertil. I betænkningen opfordrede udvalget lægerne til at oprette grupper af tørlagte patienter, hvis der ikke fandtes sådanne i forvejen, men pointerede, at grupperne kun skulle drives af de alkohollidende selv, idet en uafhængig patientgruppe i højere grad hviler på et interessefællesskab mellem deltagerne - et fællesskab der rakte ud over ambulatoriegruppens.

Helt frem til 1960 var alkoholismen en af de adfærdsformer, der var genstand for negative sanktioner i forbindelse med ydelse af offentlig støtte. Hvis den alkohollidende tog ophold på et afvænningshjem med behandlingsformål for øje, blev hjælp til ophold og familie betragtet som fattighjælp. Hvis behandlingen derimod kunne gennemføres ambulant, slap man for fattighjælpsvirkningen af den ydede hjælp. Ved ændringen af loven om offentlig forsorg kom nogle radikale ændringer i bestemmelserne om alkoholistforsorgen. I medfør af reglerne skulle udgifter til behandling af misbruger og underhold af dennes familie ikke længere betragtes som fattighjælp.

Et centralkontor for alkoholambulatorier

Af begge love fremgik det, at alkoholisme skulle betragtes som en sygdom, og derfor skulle det nu blive en ligeså naturlig ting at søge helbredelse for alkoholisme, som enhver anden sygdom.

Efter vedtagelsen af ændringen af lov om sygehusvæsenet fremsatte Landsforeningen overfor indenrigsministeriet forslag om en radikal omlægning af ambulatorievirksomheden for at blive godkendt som tilskudsberettiget i henhold til den nye lov. Som følge heraf oprettedes den 1. oktober 1960 Centralkontoret for Ring i Ring ambulatorier i Danmark. Centralkontoret overtog ved denne lejlighed ejendomsretten og hermed administrationen af de ambulatorier, som var oprettet og administreret af foreningen. Udgifterne til centralkontoret og ambulatoriernes drift skulle for fremtiden afholdes af det offentlige. Derved blev der skabt en nødvendig økonomisk sikring, hvorved de ambulatorier, der var omfattet af aftalen, kunne yde de alkoholskadede en effektiv, ensartet behandling, der bygger på Ring i Rings idé og princip. Ved overdragelsen blev Landsforeningens 30 ansatte læger og socialrådgivere overflyttet til Centralkontoret.

Udskillelsen af ambulatoriedriften betød ikke, at Landsforeningen mistede indflydelse på arbejdet i ambulatorierne. Efter et krav fra myndighederne oprettede man lokale tilsynsråd, som havde til formål at kontrollere ambulatorierne med hensyn til administrationen af de offentlige tilskud, bl.a. til oprettelsen af nye afdelinger og ambulatorier. Medlemmer i de lænkeafdelinger, hvor der er et ambulatorium, deltog i rådet sammen med ambulatoriets personale og repræsentanter fra amtet og kommunen. I dag kaldes rådet for Ambulatorierådet.

Ambulatoriedriften har siden foregået på Sjælland. De jyske afdelinger måtte - og gør det stadig - klare sig med ekstern bistand fra vagtlæger, praktiserende læger eller sygehuse. I 1950'erne var der dog betalte læger knyttet til flere afdelinger - også i Jylland.

Men mangel på penge gjorde det ofte vanskeligt at fastholde den lægelige interesse for den gode sag.

Efter dommen i Østre Landsret i 1962 skiftede Centralkontoret for Ring i Ring-ambulatorier, som var administrationskontor for de 7 eksisterende ambulatorier for alkoholskadede, og som samarbejdede med landsforeningen og dennes afdelinger, betegnelse til Centralkontoret for Lænke-ambulatorier. Det enkelte ambulatorium kom fremover til at hedde Lænke-ambulatorium, København osv.

I 1996 ændrede Centralkontoret navn til Lænkeambulatorierne i Danmark. Samtidigt blev der indgået en ny samarbejdsaftale med Landsforeningen Lænken.

-oOo-

Den 29. juni 1962 afsagde Østre Landsret dom i sagen

Foreningen "Ring i Ring", København,
mod
Landsforeningen "Ring i Ring" og
Landsforeningen "Ring i Ring" Vesterbro afdeling.

Der hedder heri:

"Efter de nedlagte påstande skal retten alene afgøre, om de to sagsøgte har anvendt navnet "Ring i Ring" eller sammensætningen hermed inden for København og Frederiksberg på en måde, der er i strid med den eneret, som den sagsøgende forening erhvervede til navnet ved den i 1953 foretagne registrering i Foreningsregisteret. Idet retten efter de fremkomne oplysninger må lægge til grund, at der hverken ved landsforeningens stiftelse eller senere af den sagsøgende forening er meddelt tilladelse til navnets benyttelse af andre inden for det nævnte område, og da begge de sagsøgte - den sagsøgte landsforening uanset det om virksomhedens formål oplyste - ved deres benyttelse af navnet findes at have krænket denne eneret, vil de af den sagsøgende forening nedlagte påstande - mod hvis nærmere formulering ikke er rejst speciel indsigelse - i det hele være at tage til følge.

Thi kendes for ret:

Sagsøgte landsforeningen Ring i Ring ved dens formand ... bør anerkende, at den ikke må anvende navnet Ring i Ring eller sammensætninger hermed inden for København og Frederiksberg. Sagsøgte landsforening Ring i Rings Vesterbro afdeling bør anerkende, at den ikke må anvende navnet Ring i Ring eller sammensætninger hermed. I sagsomkostninger til sagsøgeren bør sagsøgte landsforeningen Ring i Ring inden 15 dage fra dato udrede kr. 1.500 og landsforeningen Ring i Ring, Vesterbro afdeling inden samme frist kr. 300."

Træk af Landsforeningen Lænkens historie III

De frivilliges arbejde

Kendetegnet for Landsforeningen Lænkens grundlag og virke er, at foreningens arbejde fra første færd til i dag udelukkende er baseret på de frivilliges indsats. Der ses bort fra de første 10 år, hvor læger og socialrådgivere var en integreret del af bevægelsen (indtil 1960). Alle tillidsposter er besat af de frivillige, og ingen er blevet lønnet. Dette er enestående i det danske, frivillige hjælpearbejde.

Landsforeningen Lænkens idegrundlag

Det, der var årsagen til, at der blev skabt en brugerforening, skyldtes, som nævnt tidligere, at O. Martensen-Larsen blev klar over, at antabus (sammentrækning af det latinske begreb for 'mod misbrug': anti abusus) slet ikke var tilstrækkeligt for behandlingen af alkoholmisbrug. Ved rejser til Norge og Sverige erfarede han hos de AA-klubber, der fandtes der, hvilken styrke der lå i medlemmernes samvær. Sammen støttede de hinanden, når og hvis drikkefrangen meldte sig, således at de kom over fristelsen. Samtidigt havde de opbygget et aktivitetsprogram, hvor medlemmerne blev inddraget i forskellige selskabelige aktiviteter - alt sammen for at holde dem fra ensomhed og kedsomhed, der er farlig for en alkohollidende. Denne model dannede grundlag for etableringen af Ring i Ring. AA's 12 trin inspirerede Ring i Ring til fremsættelse af 9 tilsvarende trin. I begyndelsen var samarbejdet med AA så snævert, at bevægelsens principper blev videreført i Ring i Rings idegrundlag. Ring i Ring var da også i en periode medlem af AA's bevægelse.

Ring i Ring anså det imidlertid som et vigtigt element i behandlingen af alkohollidende, at der sideløbende med styrkelsen af de pågældendes sociale liv også tilførtes medicinsk og psykiatrisk hjælp. AA troede ikke på, at professionel bistand havde nogen effektiv virkning, hvad den heller ikke havde indtil slutningen af 1940'erne. Men ved opstarten af Ring i Ring i 1948 var lægestanden ved at vågne op og begyndte så småt at interessere sig for spørgsmålet om, hvorfor alkoholisme udvikler sig. Det var denne interessebølge Ring i Ring anså som en farbar vej, hvilket fik foreningen til at arbejde i samme retning. Dette førte til et brud med AA-bevægelsen og endte med en eksklusion af Ring i Ring fra samarbejdet med AA engang i 1950'erne.

I 1961 forsøgte man for første gang at samle foreningens program under et. Hidtil havde man savnet noget konkret at videregive til det ny medlem. Man opstillede derfor følgende "Ni råd":

1. Erkend overfor andre - men først og fremmest overfor dig selv, at du er alkoholiker.
2. Indrøm, at dit alkoholproblem er for stort til, at du kan klare det på egen hånd. Modtag og godtag den hjælp, der tilbydes dig, men husk at det endelige ansvar for en bedring af dine forhold er dit eget.
3. Din livsholdning må ændres. Alkoholikerens jeg-indstilling må ombyttes med en vi-indstilling.

4. Stil ingen krav til dine medmennesker, men forstærk kravene til dig selv. Udnyt alle de muligheder du har i dig.
5. Find frem til dine fejl og mangler. Tal eventuelt åbent herom til et menneske, du har tillid til.
6. Tal ud med de mennesker, som du er i modsætningsforhold til.
7. Kritik er næsten aldrig frugtbringende. Selvkritik er det altid.
8. Total afholdenhed er en nødvendighed for opnåelse af det endelige resultat. Men husk, at Antabus er midlet - ikke målet.
9. Hjælp andre, som du selv er blevet hjulpet.

”De ni råd” var ikke direktiver, men kun råd. Det var ikke meningen, at de skulle indeholde et entydigt svar, derimod skulle de animere den alkohollidende til selv at finde svarene. Rådene rummede stof til mange diskussioner i afdelingerne, og enhver alkohollidende kunne i rådene finde et eller andet, der appellerede til netop ham eller hende.

Da den alkohollidende ansås at være et sygt menneske, udelukkede det rent logisk tanken om et afholdsløfte, da et sygt menneske ikke kan afgive løfte om ikke at få tilbagefald. En sikker viden om årsagerne til sygdommen var ikke muligt at finde frem til. Man mente, at en lang række, såvel fysiske, psykiske, sociale som nedarvede faktorer samvirker sikkert i større eller mindre grad til fremkomsten til alkohollidelsen. Mønstret synes ikke at være ens fra patient til patient. Uanset hvad der betingede sygdommen, afsvækkede det på ingen måde den opfattelse organisationen byggede på, nemlig at sygdommen var årsagsbetinget.

På grundlag af foreningens praktiske erfaringer udviklede man et behandlingsprogram, som byggede på den antagelse at ydre og indre påvirkninger er en hovedårsag til alkoholisme. Man følte sig endvidere overbevist om, at et flertal af patienterne i større eller mindre grad var depressive, følsomme og kontakthæmmede.

I 1962 ændres Landsforeningens vedtægter i en form, som i hovedtræk er gældende den dag i dag. Det forlød bl.a., at formålet skulle være

- at hjælpe enhver alkohollidende, som selv ønsker at blive hjulpet,
- at oprette og samle foreninger for alkohollidende,
- at fremme behandlingsmulighederne for alkoholskadede
- at udgive et periodisk skrift til oplysning om alkoholisme og den behandling.

Formålet skulle søges fremmet bl.a. gennem personlig kontakt mellem foreningens aktive medlemmer gennem gruppearbejde, gruppeterapi, medlemsmøder, studiekredse og oplysningsvirksomhed.

Afdelingsarbejdet

Oprettelse af afdelinger

Landsforeningens arbejde blev slået fast i befolkningens bevidsthed, ligesom myndighederne hilste initiativerne velkommen. Interessen for behandling af alkoholmisbruget var så stor, at Landsforeningen knap nok kunne følge med. Det vidner mange formandsberetninger om. I 1954 var der 7 afdelinger på landsplan. Tilstrømningen af medlemmer var så enorm, at der i 1966 kunne tælles 32 lænkeafdelinger i Danmark. Dette

antal har holdt sig nogenlunde konstant lige siden, selvom nogle afdelinger er lukket og andre er dukket op. Det kan undre, at der ikke blev etableret afdelinger på Fyn. Hvis der har været en afdeling, har den i hvert fald ikke eksisteret i lang tid. Det er blevet forklaret, at der mellem Lænken og de andre misbrugsbekæmpende organisationer blev indgået en stiltiende aftale om, at Lænken ikke slår sig ned på Fyn.

Ved at læse beretningerne fra skiftende formænd i Landsforeningen får man indtrykket af, at arbejdet dels med at skabe gode kår for lokalafdelingerne, og dels med at gøre afdelingerne funktionsdygtige, har været som at sejle igennem et uroligt hav. Dønninger skabt af uenighed mellem professionelle behandlere (i ambulatorierne) og de frivillige, skrantende økonomi eller endda uenighed medlemmerne imellem har gjort det svært for de medlemmer, der frivilligt har lagt en stor del af deres fritid i Landsforeningen. De samme problemer har også kunnet spores hos bestyrelserne ude i lokalafdelingerne. Men man er altid kommet oven vande igen, og arbejdet kunne fortsætte med den fornødne stabilitet.

Det store ansvar med at få afdelingerne til at fungere i overensstemmelse med det fastlagte formål lå hos Landsforeningen Lænkens bestyrelse. Men bestyrelsen stod ikke alene med denne arbejdsbyrde. Opgaven var uddelegeret til forskellige udvalg som forretningsudvalget, arrangementsudvalget, kursusudvalget, festudvalget osv. I disse udvalg, som gennem tiden fik andre navne, var Landsforeningen repræsenteret sammen med medlemmer fra lokalafdelingerne. På den måde var der skabt en forbindelse mellem medlemmerne i lokalafdelingerne og Landsforeningen.

Lænkens grundide har fra første færd været at genopbygge misbrugerens, så den pågældende kunne vinde sin selvtillid tilbage og derved fungere normalt i samfundet, på arbejdsmarkedet og i familien. I de første år afholdt man kurser i at holde taler og mødeteknik, for på den måde at afstive 'misbrugerens ryggrad'. Det store ansvar med at hjælpe misbrugerne lå først og fremmest ude i afdelingerne. Der stilledes derfor store krav til bestyrelserne og de medlemmer, der tog imod nye brugere (kontaktpersonerne). For at give alkoholbehandlingen et acceptabelt niveau oprettede Landsforeningen kurser for afdelings ledere og kontaktpersoner.

Idé- og aktivudvalget

Dette udvalg, som opstod i 1975, tog sig oprindeligt af de festlige indslag, som Lænkens medlemmer i hele landet kunne deltage i. Idéerne kom fra medlemmerne, og Landsforeningen sørgede for at arrangementerne kom op og stå. Formålet var, at tidligere alkoholisbrugere kunne mødes under hyggelige former og udveksle erfaringer med hinanden og samtidigt opleve at man virkelig kan more sig og slå sig løs uden brug af alkohol. Der blev arrangeret påske- og pinsestævner, juletræsfester, bankospil og meget andet.

Idé- og aktivmøderne fik med tiden andre opgaver i den mere seriøse genre, idet der på møderne blev fremsat spørgsmål af organisatorisk art til diskussion, f.eks. modernisering vedtægterne og effektivisering af foreningsarbejdet. Møderne skiftede navn til Aktivitetskonferencer og til sidst Målsætningskonferencer.

Samarbejdsudvalgene

For at styrke forbindelsen mellem medlemmerne og Landsforeningen etableredes 5 samarbejdsudvalg i 1975. Udvalgene, som dækkede områderne Storkøbenhavn, Stor-

strøms Amt, Sønderjyllands Amt og senere Midtjyllands Amt, fungerede som medlemmernes talerør til Landsforeningen. I udvalgene udvekslede man erfaringer fra lokalafdelingerne og traf resolutioner, som kunne forelægges repræsentantskabet til debat. Det var imidlertid svært at holde liv i samarbejdsudvalgene, hvorfor de skrumpede ind og forsvandt i 1994. Det skyldtes formentligt at det var svært at mobilisere en interesse og gennemslagskraft overfor Landsforeningen. I 1995 blev der i stedet oprettet 7 regionsråd, som dækkede København, Københavns Amt nord, Københavns Amt syd, Midt-Vestjylland, Roskilde-Vestsjælland, Storstrøms Amt og Sønderjylland.

Regionerne skulle primært tage sig de praktiske opgaver, arrangementer og lignende fælles for de afdelinger, der lå i regionernes områder. F.eks. kunne en idé opstået i en afdeling, forplante sig via regionen til de øvrige afdelinger i området, eller regionen kunne bistå ved et fælles arrangement. Regionsrådene kunne tage forskellige emner op til drøftelse. Det kunne f.eks. være spørgsmålet om hvilke tilbud man kunne give de unge i Lænken. Regionerne kunne også stå som koordinator for afdelingerne i relation til Landsforeningen eller myndighederne med hensyn til at opnå tilskud eller bevilge tilsgavn eller tilladelser til afholdelse af arrangementer.

Omvendt skulle regionerne stå som formidler af Landsforeningens tiltag, som krævede afdelingernes engagement, f.eks. i forbindelse med rekrutteringen af deltagere til Uge 40-arrangementerne.

Pårørende

Man forstod meget tidligt, at alkoholmisbruget ikke var alkoholikerens problem. Det var også de pårørendes problem. I begyndelsen fokuserede man kun på hustruerne - vel nok fordi man opfattede alkoholismen som en mandesygdom.

I de første år blev der lavet hustrukurser. Hvad kurserne omhandlede, kan man kun gisne om, for jeg har ikke fundet materiale, der specifikt har beskrevet indholdet af disse kurser. Men man har uden tvivl talt om de problemer, som hustruerne har følt gennem deres samliv med en alkoholiseret mand. I 1968 oprettedes egentlige hustrukredse - senere kaldt støttekredse. Der var ikke særlig mange. På et tidspunkt var der støttekredse i Midt- Vestjylland, i Sønderjylland ('Æ stouthoser') og i København. Senere blev der knyttet støttekredse til de enkelte afdelinger. Medlemmerne i støttekredsene, hvor der var meget få mænd, havde et særligt medlemskab i lokalafdelingen. Selvom Lænken hilste de pårørende velkommen med tilbud om oplysning, kom der ikke særlig mange som man kunne ønske. De få der mødte havde efterhånden ikke ret meget at tale om. Misbrugerne omtalte kredsene som strikkeklubber, og mange steder gik hustruerne til hånde som kaffebyggere og opvaskere. Medlemskabet som støtteperson gav ingen rettigheder i forbindelse med lokalafdelingens drift, såsom stemmeret og valgbarhed til tillidsposterne. Ikke så sært at interessen for at deltage i Lænken blegnede. Først ved vedtægtsreformen i 1994 skulle det blive anderledes.

Oplysningsvirksomheden

Lænkens skrifter

I begyndelsen af 1960'erne etableredes Forlaget Lænken, som udgav Tidsskriftet Lænken, Nyhedsbrevet Nord-Lænken og medlemsbladet Lænken - senere kaldet Nyt fra Lænken.

Tidsskriftet Lænken

Tidsskriftet Lænken var et dansk oplysningsorgan for alkoholisme og alkoholikerbehandling med saglige og begrundede indlæg for at skabe forståelse for Landsforeningens og ambulatoriernes arbejde. Indholdet var seriøse artikler, som blev skrevet, oversat eller gengivet fra andre blade med det formål at gøre læserne bekendt med de mange spørgsmål, der blev rejst på misbrugsbehandlingens område. Stoffet kunne på den måde anvendes til diskussioner eller gruppearbejde - ikke bare i afdelingerne - men også udenfor Landsforeningens kreds. Artikler om foreningens virkemåde - herunder kontaktmandsordningen, gruppearbejdets udformning, studiekredse eller pinsestævner - var med til at øge kendskabet til Lænken, således at selv den mindste kommune kendte noget foreningen.

Tidsskriftet Lænken holdt ikke i mange år og gik ind - vistnok i slutningen af 1960'erne.

Nord Lænken

De mere særprægede artikler om nye behandlingsteorier mv., som ikke var videnskabeligt underbyggede blev trykt i Nord-Lænken. Bladet skulle være et organ til udveksling af nordiske behandlingsidéer og oplysninger om nordiske behandlingsforhold. Det var opfattelsen at fremskridt kun kunne opnås gennem nye idéer. Udgivelsen af Nord-Lænken stoppede på et tidspunkt i 1970'erne.

Nyt fra Lænken

Det blad, som har holdt længst ud - og stadig eksisterer - er medlemsbladet Nyt fra Lænken. Dette organ har bragt og bringer stadig foreningsstoffet, som de fleste medlemmer kan forholde sig til. Her har man til alle tider kunnet læse om, hvordan det gik i andre afdelinger, om arrangementer, oplevelser og mødeaktiviteter. Men også seriøse artikler om misbrugsforskningen, alkoholikerhustruer og misbrugerens egne livshistorier har fundet vej til medlemmerne gennem bladet.

Nyt fra Lænken overtog nogle af de funktioner, som de to førnævnte blade havde, og i dag fungerer Nyt fra Lænken som en del af Lænkens ansigt ud til omverdenen. Bladet distribueres - ved medlemmernes hjælp - til samarbejdspartnere (de offentlige myndigheder, læger, alkoholrådgivninger mv.)

Nyt fra LÆNKIEN

Formål: At hjælpe enhver alkohollidende, der selv ønsker at blive hjulpet.

NR. 9 - SEPTEMBER 1963 3. ARGANG

Behandlingsmulighederne indenfor Lænken

På repræsentantskabsmødet i pinsen i år gav repræsentanter for alle Lænkeforeninger landevis udtryk for ønsket om oprettelse af flere behandlingssteder for alkoholskadede. Naturligvis så man helst, at disse ambulatorier oprettedes og arbejdede i nær tilknytning til landsforeningen Lænken - og altså også Centralkontoret for Lænkeambulatorier - men udvidelse af behandlingsmulighederne gik dog forud for dette sidste ønske.

Snarere må man vel se sagen ud fra Lænke-medlemmernes almindelige ønske om, at der skabes behandlingsmuligheder netop der og på det tidspunkt, hvor alkoholikeren er villig til at påbegynde behandling for sin alkoholisme.

Dette har jo blandt andet allerede ført til oprettelse af den storkøbenhavnske nattevagtsordning, Nat-Lænken, som står til alkoholikernes rådighed på de tider af døgnet, hvor ambulatorierne er lukkede (hverdag 22-5 morgen), ligesom man i højere grad end tidligere har kontaktfolk til disposition i dagtimerne, hvor ambulatorierne er ubetjente.

I de selve ambulatoriernes åbningstider - sidst på eftermiddagen og først på aftenen - er udtryk for et ønske om at være til disposition på de tider, hvor alkoholikere, som ønsker behandling, har mulighed for at opsøge ambulatorierne.

Repræsentantskabets henstilling til LF's ledelse om at søge behandlingsmulighederne forøget er derfor ganske naturlig. De kommuner, som allerede dækkes af ambulatorier for alkoholskadede, er jo først og fremmest de allerstørste bykommuner - og endda er behovet bedst dækket i København og allernærmeste omegn. Nok findes der her på et relativt lille område en stærk befolkningskoncentration, og altså også et relativt stort antal alkoholikere, men dette bør ikke forlede nogen til at tro, at behandlingsbehovet ude i landet er så ringe, at man uden videre kan lade »sorteper« gå videre til næste generation. Mange mindre by- og større landkommuner burde overveje, om der ikke netop i deres område var behov for en effektiv alkoholikerbehandling, hvor behandlingen ikke var forbundet med store transportvanskeligheder og -udgifter, idet disse udgifter og den med transporten forbundne ulighed ganske givet afholder mange fra at søge behandling.

Fra Storkøbenhavn ved vi, at blot en afstand på 5 km fra hjemmet til behandlingssteder kan virke skadeligt på den regelmæssige ambulante behandling, og der er ingen grund til at tro, at dette forhold er anderledes i den øvrige del af landet.

GLADSAXE
GLOSTRUP
HERLEV
HVIDOVRE
KASTRUP
LYNGBY
*
AMAGER
NØRREBRO
SYD VEST
VALBY
VANLØSE
VESTERBRO
ØSTERBRO

Nyt fra Lænken - september 1963

Lænkedagen - Lænkeugen - Uge 40

I mange år var det en tradition, at man omkring Landsforeningens fødselsdag den 3. oktober holdt åbent hus for offentligheden en dag på lænkeafdelingernes tilholdssteder. Denne dag blev kaldt Lænkedagen. På den måde fik befolkningen mulighed for at få indblik i hvad den lokale lænkeafdeling kunne tilbyde.

Man iværksatte samtidigt en oplysningskampagne, som varede en uge. Man opsatte plakater forskellige steder f.eks. på busser eller uddelte pjecer om Lænken på gader og stræder. Det offentlige var meget imødekommende for initiativet og tillod at oplysningsmateriale blev opsat eller fremlagt på de offentlige kontorer.

I 1990 startede socialministeriet den første uge 40-kampagne. Og man må vel have lov til at hævde, at Landsforeningen - på det tidspunkt - 36 årige initiativ inspirerede politikerne til at lancere en årlig tilbagevendende indsats, hvor man fortalte befolkningen om konsekvenserne af at drikke for meget.

Oplysningskonsulenter

Lænkens etablering i lokalområderne skabte så meget opmærksomhed, at skoler, virksomheder mv. ville have Lænken til at fortælle om alkoholmisbrug. Efterspørgslen var så stor, at Lænken blev klar over, at man var nødt til at systematisere en slags undervisning i alkoholmisbrugets konsekvenser for en misbruger og dennes pårørende. Derfor etablerede man kurser for de medlemmer, som havde lyst til at gå ud og fortælle om deres oplevelser og Lænkens tilbud som gæstelærere.

-oOo-

Træk af Landsforeningen Lænkens historie IV

Moderne tider

I de sidste 10 år har Landsforeningen Lænken taget skridt ind i fremtiden. De grundlæggende idéer består stadigvæk, men for at nå ud til de, som har brug for hjælp til at overvinde deres misbrug og for at erindre den offentlige sektor om Lænkens arbejde, er strategien blevet mere målrettet og metoderne moderniseret. Landsforeningen vil fortsætte sit arbejde i bevidstheden om, at det nytter noget.

Alko-linjen

Sekretariatet i Landsforeningen har gennem årene modtaget mange henvendelser fra mennesker, som ville have oplysninger om alkohol. Dette gav Lænken idéen til et projekt om at oprette en telefonlinie, hvor man kunne få en seriøs, neutral og objektiv orientering.

I marts 1992 blev Alko-linjen åbnet. Telefonen blev passet i samarbejde med Blå Kors, Ring i Ring, Afholdsselskabernes Landsforbund, KFUM's sociale arbejde og IOGT. Telefonen var – og er stadig – åben mellem kl. 9 og kl. 24.

De pårørende

I forbindelse med de nye vedtægter, som blev vedtaget i 1994, fik de pårørende (tidligere støtte-medlem-mer) ret til at være medlemmer af Lænken. Det skete ikke uden modstand. Nogle medlemmer viste deres utilfredshed ved at melde sig ud af Lænken. De følte, at Lænken var deres sted – her skulle de pårørende ikke være med til at bestemme noget.

Fuldstændig ligestilling fik de pårørende dog ikke, selvom de fik medindflydelse og kunne deltage i alt. De kunne ikke vælges til formandsposterne i Landsforeningen eller i lokalafdelingerne, ligesom de ikke kunne udgøre en majoritet i bestyrelserne.

Selvom de pårørende fik mere ligestilling, har de ikke overrendt Lænken. Trods bestræbelserne på at få oprettet pårørendegrupper (netværk) er det kun lykkedes at skabe et i hovedstadsområdet og nogle få i Jylland.

I netværksgrupperne drøftede man problemerne ved at bo sammen med en alkoholiker før og efter behandlingen. De tilbagevendende emner var: hvordan man fik gang i seksualiteten igen efter at misbrugeren blev tørlagt, tomheden hos den pårørende, når den

Hustruerne til „kaffe-mik“

Socialrådgiverne ved ambulatoriet i København har fra den 15. december forsøgsvis indført noget helt nyt i behandlingen. Man inviterer hustruerne til de patienter, som gennem et stykke tid regelmæssigt har fulgt behandlingen på ambulatoriet, til en hyggeeftermiddag, hvor de på en uformel måde lærer ambulatoriet og socialrådgiverne at kende, således at hustruerne får et bedre kendskab til den behandling, som deres mand følger og til de vilkår og betingelser, som denne behandling medfører.

Over en kop kaffe sludres problemerne igennem, og det er hensigten at udvide ordningen til også de øvrige ambulatorier, såfremt forsøget i København bliver en succes.

Notits fra Tidsskriftet Lænken 1963

tørlagte vil tage del i pligterne igen, og den vedvarende mistillid til (den tørlagte) misbruger.

Der opstod tanker om, at de pårørende måske kunne komme videre med disse problemer, hvis man inddrog misbrugerne i debatten. Derved opstod idéen til et projekt, hvor misbrugerne og de pårørende på en temaweekend kunne udveksle synspunkter om tillid/mistillid, kontrol/overvågning, følelser/samliv, løgne/undskyldninger samt forskellen på mand og kvinde i relation at være misbruger eller pårørende.

I november 2002 afviklede projektet for første gang i form af en temaweekend i Karrebæksminde. Blandt 128 interesserede udvalgte 32 medlemmer både enlige og par. Alle var enige om, at Lænken virkelig havde fat i et koncept, der gav deltagerne noget at arbejde videre med.

På grund af besparelser i de offentlige tilskud i 2001 blev det først muligt at gennemføre en temaweekend for endnu et hold i september 2004, hvilket var en ligeså stor succes. Fra flere af deltagerne var ønsket om, at kurset blev fulgt op med bare et af emnerne som tema.

Alkoholpolitisk udvalg

I 1992 blev loven om alkoholpolitisk udvalg vedtaget. Under forberedelserne til loven arbejdede Landsforeningen ihærdigt på at få en placering i udvalget. Anstrengelserne lykkedes. Landsforeningen fik en repræsentant ind på en plads i udvalget. Repræsentanten skulle udover at varetage Lænkenes interesser også repræsentere Ring i Ring og KFUM. IOGT, Blå Kors og Afholdsselskabernes Landsforbund var også repræsenteret med en deltager i udvalget.

Udvalget fik imidlertid ikke den indflydelse, som man havde håbet på hos Landsforeningen. Man havde regnet med at kunne diskutere alkoholpolitik, men udvalget blev nærmest reduceret til et gummistempeludvalg. Udvalget fik forelagt færdigstrikkede løsninger, der var udarbejdet af embedsmændene, og man skulle tage stilling til om løsningsmodellerne kunne anbefales eller ej. Hertil kom, at den daværende social- og sundhedsminister reducerede mødeintervallet fra 4 til 2 om året.

Udvalget forsøgte at finde et fælles fodslag indenfor det alkoholpolitiske område. Blandt resultaterne, som står tilbage i dag, er Alko-linjen og sanktioneringen af Uge 40-kampagnen. Med hensyn til Uge 40 skulle udvalget tage stilling til de forelagte tema-valg og evalueringen af kampagnen.

Uge 40-kampagnen var i øvrigt et resultat af et godt samarbejde mellem afholdsbevægelsen og organisationerne udenfor afholdsbevægelsen – herunder Lænken.

Udvalget blev nedlagt i 2002, da regeringen nedlagde flere råd og nævn.

Udviklingskonsulenten

I slutningen af 1994 bevilgede Sundhedsministeriet en sum penge til fælles foreningsaktiviteter til de organisationer, der stod bag Alko-Linjen. Pengene skulle bruges til ansættelse af udviklingskonsulenter, hvis primære opgave skulle være udvikling af de enkelte organisationers behandlingstilbud samt bl.a. medvirke til oprettelsen af nye lokalafdelinger, alkoholfrie væresteder mv. Bevillingen blev givet over en 5-årig forsøgsperiode. Senere blev bevillingen gjort permanent. Lænken og Ring i Ring skulle dele en konsu-

lent for en andel af summen. Af forskellige grunde trådte Ring i Ring senere ud af ordningen.

Den 1. maj 1995 blev stillingen som udviklingskonsulent oprettet, og konsulenten tog straks fat på opgaven med at søge penge til diverse projekter.

Landsforeningen havde tiltrådt de overordnede mål for udviklingskonsulentens arbejde. Hovedsigtet var en generel opkvalificering af de frivillige gennem undervisning. Ved at uddanne de frivillige gennem kurser og temadage kunne lokalafdelingerne få værktøjer til at styrke medlemmerne til en bedre håndtering af de problemer, der sædvanligvis opstår i forbindelse med driften af afdelingerne.

En forbedret kompetence skulle medvirke til, at Lænkens frivillige blev frontfigurer i forhold til offentligheden. Styrkelse af de frivillige skulle dog ikke indebære, at medlemmer blev en slags professionelle frivillige. Man ville desuden udvikle kursustilbud, der tilgodeså pårørende til alkoholmisbrugere, idet Sundhedsstyrelsen så en interesse i støtte denne gruppe. Endelig ville man sammensætte tilbud, som støttede børn af alkoholikere, for at imødekomme de behov disse børn har til aktiviteter, f.eks. weekendophold for alkoholbelastede familier med børn.

Ved udviklingskonsulentens indsats kom der turbo på Landsforeningens aktiviteter og projekter de følgende år til glæde for misbrugerne og de pårørende. Det vil være for vidtgående at nævne dem alle, men "Pårørende – en skjult reserve", Sommerhøjskolen (først på Brogården), Dig - Mig og Lænken og Foreningskurser kan nævnes som eksempler. Endvidere var konsulenten fødselshjælper for netværksgrupper for pårørende, netværksgrupperne Mit Liv – Mit Ansvar og Vejen frem.

Blandt udviklingskonsulentens opgaver var desuden at holde kontakt til de tilskudsgivende myndigheder og Sundhedsministeriet – herunder at afgive rapporter om resultaterne af Lænkens projekter.

PR-udvalget

På repræsentantskabet i 1996 besluttede man at nedsætte et PR udvalg og den 16. juni samme år holdt udvalget sit første møde. Her blev samarbejdet mellem Landsforeningen (LF) og Lænkeambulatorierne (LA) fastlagt og strategier blev diskuteret. I udvalget sidder LF's udviklingskonsulent, LA's informationskonsulent, et medlem af LF's bestyrelse samt tre medlemmer fra lokalafdelingerne, heraf en fra Jylland.

Målgruppen for PR udvalgets indsats er dels den offentlige sektor, Lænkens samarbejdspartnere og ansatte i LA, og dels nuværende og kommende brugere af Lænken. Arbejdsformen har fungeret efter "brainstorm-modellen", hvor de fremlagte idéers holdbarhed og mulige effekt vurderes indenfor de økonomiske rammer. I de otte år udvalget har eksisteret er op mod 100 forslag til projekter drøftet seriøst. Ca. 80 pct. er blevet gennemført. Udvalget evaluerer løbende om projekterne skal fortsættes eller revideres.

Af de projekter, der er blevet til noget, kan nævnes: Julehelikopter med en julemand, diverse informationsmateriale, hjemmesiden, artikler om Lænken, deltagelse på messer, årsskrifterne, Lænkens bolcher, oplæg til 45 års- og 50 års-jubilæerne osv. Arbejdet

med Uge 40 blev også varetaget af PR udvalget, indtil der blev nedsat et særligt Uge 40-udvalg i 1997.

Projekter som fremstilling af en nødhjælpskasse til brug ved/efter julefrokoster i samarbejde med ”Rådet for større færdselssikkerhed”, en historie om tre lænkemedlemmer til Båndværkstedet, Lænkelommebøger, paraplyer med lænkelogo, og pixibøger med introduktion til Lænken blev ikke til noget af forskellige årsager (manglende økonomi eller opbakning fra samarbejdsparten).

Sommerhøjskolen

Man kommer ikke udenom en af Lænkens meget populære projekter, som nyder stor tilstrømning af misbrugere, pårørende og deres børn. I 1995 ansøgte Lænken om midler til afholdelse af en sommerhøjskole på Brogården Højskole for Lænke-familier med børn. Pengene blev bevilget, og sommerhøjskolen fik sin debut i juni 1996. Tilstrømningen har gennem årene været så stor, at man desværre måtte sige nej til mange.

Ved opholdet i det alkoholfrie miljø fik deltagerne mulighed for gennem forskellige aktiviteter (Styrk dit selvværd, Rytmik, Maleri, Afspænding, Dramatik, Musik) at være sammen med familie og lænkevenner på en afslappet og konstruktiv måde. Der blev knyttet mange venskaber blandt de voksne imellem og børnene imellem.

Efter at Brogården Højskole lukkede, har sommerhøjskolen været afholdt andre steder.

Netværksgrupper

Udover at oprette netværksgrupper for de pårørende har Landsforeningen søsat netværk for misbrugerne. I 1997 tog man det første spadestik med et intensivt weekendkursus for 28 misbrugere. Der blev dannet tre grupper med 8 deltagere i hver. Grupperne kaldte sig ”Pilen”, ”De tørlagte” og ”Teltpælene”. Hele projektet gik under navnet ”Mit Liv Mit Ansvar”. Grupperne mødtes jævnligt og delte sorger og glæder i et ”frirum”, hvor alkohol ikke var hovedtemaet. Samtaleemnerne rettede sig mere til almindelige ting i forbindelse med familie, børn, arbejde, ferie. Desuden blev flere af deltagerne mere socialt udadvendte og søgte aktiviteter uden for Lænkens regi, f.eks. teaterbesøg, svømning, udflugter osv.

Projektets succes kan forklares ved, at grupperne stadig mødes til trods for, at deltagerantallet er faldet til 15. Sættelsen af deltagere har været heldig, idet kemiene har passeret sammen, så man har følt sig godt tilpas. Dette er unikt, og sådan noget sker formentlig kun en gang hvert århundrede. Frafaldet kan tilskrives manglende interesse for projektet, manglende tid eller omstændigheder, der binder deltagerne til andre vigtigere gøremål i privatlivet.

I lyset af succesen med ”Mit Liv – Mit Ansvar” forsøgte Landsforeningen i 1999 at danne tre nye grupper under projektnavnet ”Vejen frem”. Deltagerne var forældre og børn samt bedsteforældre. Ret hurtigt viste det sig, at bedsteforældregruppen (Trivselsgruppen) havde den bedste grokraft. Den holdt fællesmøder med de få tilbageværende medlemmer fra forældregrupperne, ligesom den havde held til at integrere nye medlemmer, der ikke var med fra begyndelsen.

Trivselsgruppen arrangerede udflugter til bl.a. BON BON land, Tøjhusmuseet, Teknisk museum, Louisiana og ophold i Bastrup Lejren. På turene var både voksne og børn med. I dag er der intet tilbage af Trivselsgruppen.

Landsforeningen Lænkens Bofællesskab

Lænkepensionatet i Glostrup blev etableret i 1995 som et forsøg og blev gjort permanent i 1997. Erfaringerne herfra havde vist, at enkelte brugere af pensionatet fik det svært, når de kom tilbage til deres oprindelige miljø. Det var mennesker, som ikke havde det nemt ved at bo alene. De kunne ikke fortsætte deres ophold på pensionatet, da de i reglen kun kunne være der i op til tre måneder.

Et opslag i Hvidovre Lænken efterlyste personer, der ville være med til at danne et bofællesskab, satte nogle tanker i gang. Et bofællesskab kunne være løsningen for nogle af de mennesker, som skulle flytte fra pensionatet eller andre, der søgte hjælp i lænkeafdelingerne. Visionen blev forelagt Landsforeningens bestyrelse, der fandt, at det var en idé, som var værd at arbejde videre med.

Efter at have fået midler fra Hvidovre kommune i henhold til Servicelovens § 115 gik man i gang med se sig om efter et egnet sted, hvor et bofællesskab kunne være. Det var en meget besværlig opgave. I første omgang var det tanken at finde et passende lejemål, men udlejerne ønskede ikke at udleje til et bofællesskab, hvor beboere havde en alkoholisk karriere. Landsforeningen erkendte, at man var nødsaget til at være herre i eget hus og købe en fast ejendom, hvis idéen skulle føres ud i livet. En sådan disposition var imidlertid ikke mulig i henhold til Landsforeningens vedtægter. På repræsentantskabet i maj 2000 vedtog man et forslag om, at Landsforeningen kunne eje en fast ejendom.

Landsforeningen fandt et hus med tre reelle, gode værelser og et kammer. Desuden var der to arealer fordelt på de to etager, som kunne bruges til fællesrum, og der var bad og toilet på hver etage. Endelig var der et rum, som kunne bruges til gæsteværelse. Ejendommen havde en carport, et skur og en stor have. Da huset var særdeles egnet til indretning af et bofællesskab, blev det købt og overtaget den 15. november 2000.

Landsforeningen Lænkens Bofællesskab ligger på Bjergagervej 21, 2650 Hvidovre. Betingelserne for at komme i betragtning som mulig beboer i bofællesskabet er, at man er medlem af en lænkeafdeling. Såfremt beboerens medlemskab af Lænken ophører af en eller anden grund, kan lejemålet opsiges. Man må ikke holde husdyr, og lejemålet er tidsbestemt - typisk i et år, men kan også være af kortere varighed. Bofællesskabet skal være et alkoholfrit miljø, hvilket betyder, at indtagelse af alkohol på ejendommen indebærer en opsigelse af lejemålet.

*Landsforeningens Lænkens
Bofællesskab i Hvidovre*

Afslutning

Landsforeningens formand udtalte i 1960 på repræsentantskabet bl.a.: ”... *det har været begivenhedsrige (12) år, hvor en stærk organisation er bygget op af ingenting. Og det er alkoholikernes eget værk. Det resultat har vi pligt til at værne om, så godt vi formår. ... Hvad der var godt nok i 1953, er ganske givet ikke godt nok i 1960. Hvad vi i dag anser for strålende arbejdsform, vil helt sikkert være uden værdi i 1970. Så hurtigt – ja sikkert hurtigere – går udviklingen.*”

Og nu skriver vi 2004. Landsforeningen har bestået i 50 år, og den har formået at følge med udviklingen. Tillykke med jubilæet.

-oOo-

Repræsentantskab i 1960'erne

Kilder:

Referater fra Repræsentantskaber
Tidsskriftet Lænken 1/1963
Ring i Rings jubilæumsskrift 1973
Per Guts studenterafhandling 1963
Information den 23/3 1957
Årets gang i Lænken 1999/2000
Lænkens meddelelser
Nyt fra Lænken
Interview med Mogens Jørgensen
Sekretariatet
Lænkeambulatorierne's årsskrift 1996
Landsforeningen Lænken's årsskrift 1999-2000
Udviklingskonsulentens rapport 1995-96

50 års jubilæums Receptionen i Avedørelejren

Landsforeningen Lænken markerede 50-året i 2004 med en række receptioner i alle de amter hvor Lænken var repræsenteret – og sluttede af den 1. oktober med en storstilet markering i Københavns Amt, nærmere bestemt Avedørelejren

På fotocollagen ses bl.a.:

- Socialminister Eva Kjer Hansen, Venstre
- Formand Lis Isdal, LF
- Administrationschef Jørgen Rybirk, LA
- Sekretariatet Marianne og Bettina, LF
- Amtsborgmester Vibeke Storm Rasmussen
- Distriktsleder Mette Harms, LA
- Generalsekretær Lars Rahbek, KFUM, Det Nationale Råd for Folkesundhed
- Overlæge Andreas Sørensen, LA
- Og mange flere...

Landsforeningen Lænken ▪ tlf. 39 455 455 ▪ lf@laenken.dk ▪ www.laenken.dk